

Система управління витратами дозволяє вирішити цілу низку важливих завдань поліпшення управління підприємством. Перше серед них - визначення переліку рентабельних видів сільськогосподарської продукції, які могли б принести підприємству прибуток. У межах системи управління витратами прийнято планувати витрати та собівартість одиниці продукції, прогнозувати ринкові ціни на неї, розраховувати прибутковість.

Отже система управління витратами відіграє надзвичайно важливу роль у розробці стратегії поведінки сільськогосподарського підприємства в ринкових умовах, тобто обґрунтуванні управлінських рішень під впливом зовнішнього економічного середовища. Не

менше значення її у налагодженні ефективного внутрішньогосподарського управління, створенні ефективного механізму планування, контролю й аналізу витрат.

Висновки. Управління витратами потрібно розглядати як комплексну систему, що забезпечує розроблення управлінських рішень, оскільки всі управлінські рішення щодо ефективного використання ресурсів взаємопов'язані та впливають на кінцеві результати підприємства. Систему управління витратами потрібно впроваджувати на комплексній основі, забезпечуючи вирішення поставлених завдань та підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому.

Література

1. Грешак М.Г. Управління витратами: Навч.-метод. посіб. [для самост. вивч. дисц.]. / М.Г. Грешак, О.С. Коцюба. – К.: КНЕУ, 2005. – 131 с.
2. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: навчальний пос. / Цал-Цалко Ю.С. – К.: ЦУП, 2002. – С.556.
3. Нападовська Л.В. Управлінський облік. Підручн. / Нападовська Л.В. – К.: Книга, 2004. – 544 с.
4. Бутинець Ф. Ф., Александрова М.М., Барановська Т. В. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: Навч. посіб. / Бутинець Ф.Ф., Шигун М.М., Александрова М.М., Барановська Т. В. - Житомир: ЖДТУ, 2004. – 351 с.
5. Слюсар Т.М. Розвиток управлінського обліку /Т.М. Слюсар. / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку обліку, аудиту, фінансів і менеджменту в агропромисловому виробництві України».- Харків: видавництво ХНАУ, 2008. – С.158
6. Белоусова І. Проблеми впровадження управлінського обліку на підприємствах / Белоусова І. - Бухгалтерський облік і аудит. – 2005, № 5. – С. 30-34.
7. Горелкіна А.Л. Оптимізація системи управління витратами / Горелкіна А.Л.- Державне управління. –2006, № 2. – С. 251-255.
8. Давидович І.Є. Управління витратами: Навчальний посібник. 2-е вид., перероб. і доп. / Давидович І.Є. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. - 228 с.
9. Нападовская Л. Управленческий учет: суть, значение и рекомендации по его использованию в практической деятельности отечественных предприятий / Нападовская Л. - Бухгалтерский учет и аудит: научно-практический журнал. – 2005. – № 8 – 9. – С. 50 – 62.
10. Гаврильченко О.В. До питань практичного використання класифікації витрат підприємства./ О.В.Гаврильченко / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку обліку, аудиту, фінансів і менеджменту в агропромисловому виробництві України». –Харків: видавництво ХНАУ, 2008. – С.39.

УДК:619.614.23:331.779:661.158

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ДЕРЖАВНІЙ СУМСЬКІЙ БІОЛОГІЧНІЙ ФАБРИЦІ

Ничик А. В., Шишова Ю.

В статті розглянуті теоретико-методичні підходи щодо оцінки економічної ефективності управління якістю продукції.

Постановка проблеми. З переходом України до ринкової економіки все більше значення починає набувати аналіз економічної ефективності діяльності підприємств. В умовах конкуренції і прагнення підприємств до максимізації прибутку аналіз економічної ефективності є невід'ємною функцією управління. Цей аспект управління стає найбільш значущим в даний час, оскільки практика функціонування ринку показує, що без аналізу економічної ефективності підприємства не може нормально функціонувати. В даний час в Україні, схоже, усвідомлена ця необхідність, хоча в розвинених країнах аналіз є нормою підприємницької діяльності вже досить тривалий час. Успіх кожного конкретного товаровиробника оцінюється за рівнем ефективності виробництва, обумовленої в першу чергу ступенем задоволення потреб суспільства з найменшими витратами. При цьому в даний час визначальною характеристикою, яка формує суспільні потреби, стає якість продукції. Це пов'язано з тим, що якість продукції в умовах конкуренції є головним стимулом придбання продукції,

одним з факторів її конкурентоспроможності. Стан справ в області управління якістю для підприємств України не можна визначити як задовільний. У цьому зв'язку набуває особливого значення проблема розробки та впровадження дієвих методів управління витратами на забезпечення якості продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Значний внесок у розвиток теорії, методології та історії розвитку управління якістю продукції зробили відомі вчені: А.В. Глічев, М.І. Круглов, І.Д. Крижанівський, О.Г. Лосицький, Т.В. Корнєєва, Е.М. Коротков, А.Фейгенбаум, Г. Тагуті, Э. Шилінг, Е.Демінг, Т.Ф. Сейфі, Х.Вадсвордт, Ю.І. Ребрін.

Формування цілей статті.

Метою даної роботи є теоретичне обґрунтування та розробка методичних підходів і практичних рекомендацій щодо вдосконалення аналізу та управління витратами на забезпечення якості продукції. Крім того, авторами проведено дослідження економічної ефективності управління якістю

продукції на прикладі Державної сумської біологічної фабрики.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Успішна діяльність підприємства та галузей економіки на внутрішньому і зовнішньому ринках цілком залежить від того, якою мірою їх продукція відповідає стандартам якості. Тому проблема забезпечення і підвищення якості продукції актуальна для всіх країн і підприємств і від її вирішення значною мірою залежать ефективність діяльності і національної економіки. При цьому необхідно враховувати, що підвищення якості продукції – завдання довгострокове і безперервне. Рівень якості продукції не може бути величиною сталою. Вироби залишаються технічно прогресивними, зручними доти, поки їх не змінять на нові, досконаліші, що зумовлюється науково-технічним прогресом в науці і техніці. З розвитком науково-технічного прогресу проблема якості не спрощується, а навпаки, ускладнюється. Тому вирішувати її традиційними методами, тобто лише шляхом контролю за якістю готової продукції, практично неможливо.

Підвищення якості – одна із форм конкурентної боротьби, завоювання і втримання позицій на ринку [6]. Високий рівень якості продукції сприяє підвищенню попиту на продукцію і збільшенню суми прибутку не лише за рахунок обсягів продажів, а й за рахунок вищих цін. Саме в цих умовах відкритої ринкової економіки немислимої без гострої конкуренції, проявляються фактори, які роблять якість продукції умовою виживання товаровиробників, результативності господарської діяльності, економічного добробуту країни. [1]

В США була видана книга Едварда Демінга “Якість, продуктивність, конкурентоспроможність”, в якій автор виклав свою концепцію постійного підвищення якості у вигляді 14 знаменитих постулатів.

Зараз весь світ працює над проблемою забезпечення якості. Методичною її основою є так звана “петля якості”, яка в класичному варіанті має такий вигляд (Рис.1.). [8]

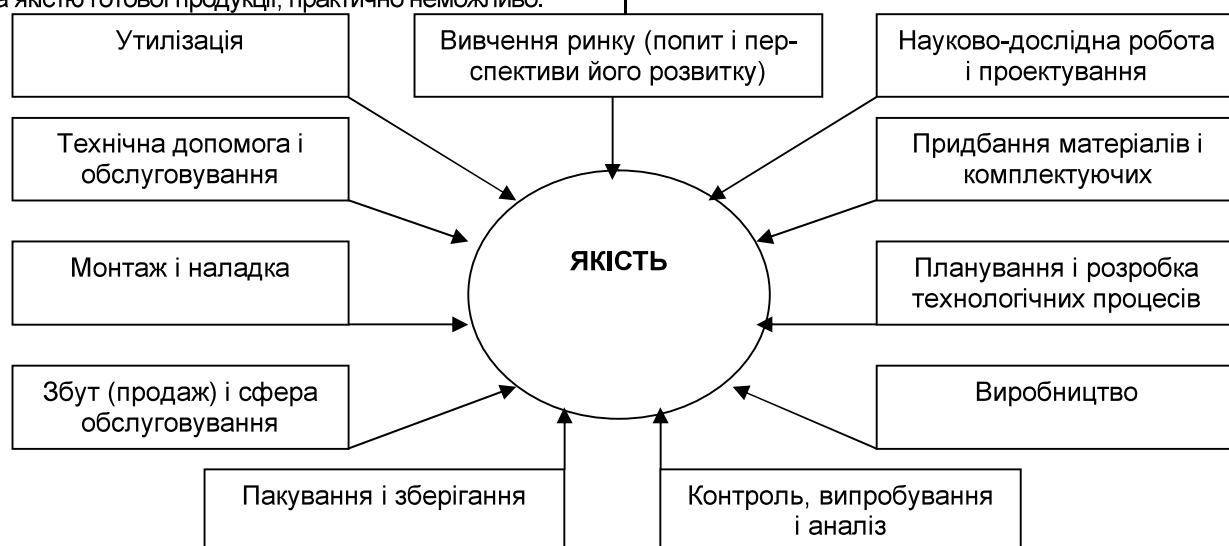

Рис.1. “Петля якості”, або етапи, на яких забезпечується якість

Стандартизація є своєрідним відбиттям об'єктивних законів еволюції технічних засобів і матеріалів. Вона є не вольовим актом, а неминучим наслідком добору засобів, методів і матеріалів, що забезпечують високу якість продукції на певному рівні розвитку науки і техніки. З роками з'являються нові методи виробництва і матеріали, що спричинює заміну старих стандартів новими. Основна мета цього безперервного процесу – створювати на будь-якому етапі економічного розвитку суспільства якісні вироби. [7]

Вирішення проблеми підвищення якості продукції на підприємстві – це, насамперед, високий його імідж серед покупців, це вихід не тільки на внутрішній, а й на зовнішній ринок, це основа для одержання максимального прибутку та забезпечення стійкого фінансового становища. [2]

Тому розвиток стандартизації нерозривно пов'язаний з управлінням якістю виробництва. Вплив стандартизації на підвищення якості продукції реалізується, як правило, через комплексну розробку стандартів на сировину і матеріали, комплектуюче обладнання, оснащення та готову продукцію, а також встановленням у стандартах технологічних вимог і показників якості, єдиних методів випробувань і засобів контролю. [5]

Під стандартизацією розуміють визначення і застосування єдиних правил з метою упорядкування діяльності певних процесів виробництва продукції. Стосовно продукції на підприємстві Сумської біологічної фабрики постанови систем якості, які діють на підприємстві, охоплюють:

- установлення вимог до якості готової продукції, а також сировини, матеріалів, напівфабрикатів і комплектуючих виробів;
- розвиток уніфікації і агрегативання продукції як важливої умови спеціалізації і автоматизації виробництва;
- визначення норм, вимог і методів у галузі проектування та виготовлення продукції з метою забезпечення належної якості і недопущення невинуватної різноманітності видів і типорозмірів виробів однакового функціонального призначення;
- формування єдиної системи показників якості продукції, методів її випробування та контролю; забезпечення спільності термінів вимірювань і позначень;
- створення єдиних систем класифікації і кодування продукції, носіїв інформації, форм і методів організації виробництва. [4]

Під якістю розуміють об'єктивний чинник, що пояснює багато глибинних причин наших економічних і соціальних труднощів, зниження темпів економічного розвитку за останні десятиліття. А також це причини підвищення ефективності виробництва і рівня життя в розвинених країнах Заходу.

Якість продукції, що виробляється на Сумській біологічній фабриці, її експлуатаційна безпека і надійність, рівень після продажного обслуговування є для сучасного покупця основними критеріями при здійсненні покупки, і отже, визначають успіх або поразку підприємства-виробника та діяльність на ринку. Про те, що якість продукції на Сумській біофабриці займає головне місце свідчить і кредо, під яким працює підприємство вже не один рік – «Якість сьогодні – це гарантія успіху завтра!». Якість є найбільш ефективним засобом задоволення потреб споживачів та одночасно з цим засобом зниження виробничих видатків. Тому сучасна ринкова економіка ставить принципово нові вимоги до якості продукції, що виробляється. Це пов'язано з тим, що зараз процвітання будь-якої фірми, її стійке положення на ринку товарів і послуг визначаються рівнем конкурентоспроможності. [3]

У свою чергу, конкурентоспроможність пов'язана з дією декількох десятків чинників, серед яких можна виділити два основних – рівень ціни та якості продукції. При цьому якість продукції поступово виходить на перше місце. Продуктивність праці, економія всіх видів ресурсів також поступаються місцем якості. Якість – це сукупність властивостей і характеристик продукції, які

додають їй здатність задовольняти обумовлені або передбачувані потреби. Будучи продуктом праці, якість товару – категорія, нерозривно пов'язана як з вартістю, так і зі споживчою вартістю.

Зараз у всьому світі якість продукції оцінюється на основі кількісного виміру її визначальних властивостей. Сучасна наука і практика виробили систему кількісної оцінки властивостей продукції, які і дають показники якості. Поширена класифікація властивостей предметів (товарів) за групами, які дають відповідні показники якості: Показники призначення товару; Показники надійності; Показники технологічності; Показники стандартизації та уніфікації; Ергономічні показники; Естетичні показники; Показники транспортабельності; Патентно-правові показники; Екологічні показники; Показники безпеки.

Також треба брати до уваги методи оцінки якості, яких теж багато і які є не менш важливими. В основі кожного є певні розробки, за якими відбувається дослідження. Якщо казати про кожен з них окремо, не знайдеться певної відмінності від самих показників, що були наведені вище, але ж зрозуміло, що методи – це більш широке поняття та довший і більш точний процес визначення й отримання кінцевого результату.

Вибір того чи іншого методу оцінки буде впливати на ефективність виготовлення продукції. Ефективність виробництва може підвищуватися навіть при скороченні обсягів реалізації, але це можливо лише за умови, якщо якість продукції зростає швидше, ніж темпи зниження обсягів виробництва і реалізації. Таку ефективність пропонуємо розглянути на прикладі ланцюга:

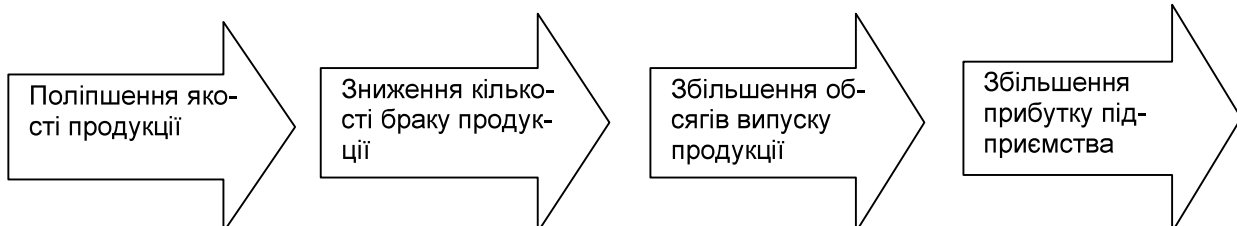

Рис. 2. Схема залежності між поліпшенням якості продукції та збільшенням прибутку підприємства

Отже, для визначення економічної ефективності від поліпшення якості продукції необхідно враховувати, що для поліпшення якості потрібні додаткові поточні й одноразові витрати; економічний ефект від поліпшення якості продукції отримує саме споживач, у даному випадку продукція реалізується і виробник збільшує доходи, що дуже важливо для нас; необхідно враховувати економію від зниження кількості браку; підприємство при поліпшенні якості продукції отримує економічну вигоду від збільшення обсягів випуску і реалізації продукції, збільшення ціни реалізації, експорту. Усі ці показники приводять до збільшення прибутку.

Також як метод економічної ефективності управління якістю продукції є впровадження сучасних методів контролю якості продукції.

Якість продукції значною мірою залежить від ефективного контролю, який дозволяє не лише своєчасно виявляти брак і припинити надходження недоброякісної продукції до споживачів, але і впливати на процес поліпшення якості продукції. Контроль за якістю продукції на підприємстві «Сумська біофабрика» покладено на працівників - контролерів, обов'язками яких є перевірка продукції щодо відповідності стандарту, тех-

нічним умовам, та іншого на робочому місці.

При пасивному контролі установлюється лише відповідність (або невідповідність) різних параметрів якості продукції вимогам тих чи інших нормативних документів (НД), на основі чого готова продукція поділяється на придатну і непридатну (браковану). При активному контролі результати контрольних вимірювань використовуються для корегування роботи з сировиною та усунення інших причин, що спричиняють відхилення від вимог НД, і при цьому не лише фіксують появу браку, а й запобігають його повторенню.

Постачальники відповідають за якість продукції, яку вони постачають, але, оскільки вони не завжди забезпечують її високу якість, підприємство «Сумська біофабрика» організують у себе вхідний контроль. Основна мета контролю:

- одержання інформації про фактичний якісний стан і показники продукції;
- визначення відповідності продукції основним вимогам;
- збір інформації про постачальників.

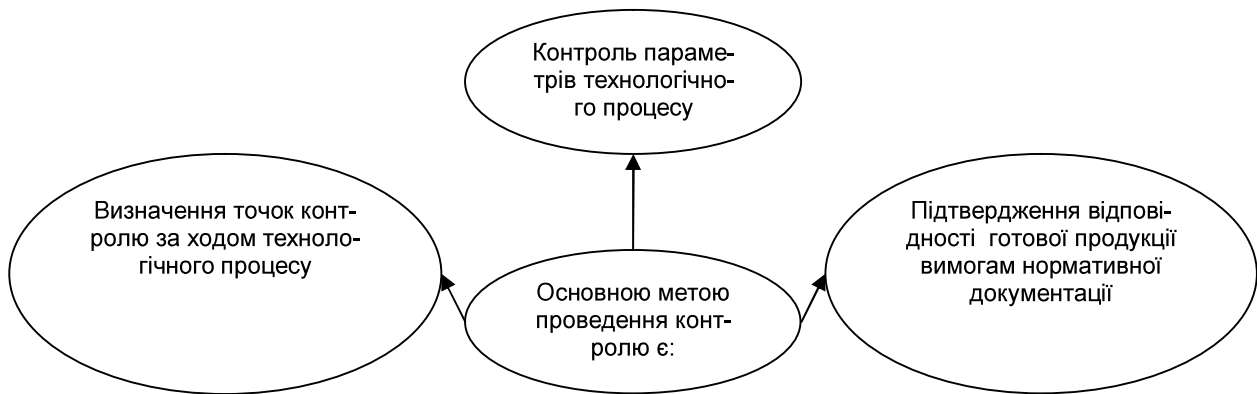

Рис. 3. Основна мета проведення контролю

Його особливість полягає у тому, що контролер, як правило, не знає умов виробництва у постачальника і не може безпосередньо впливати на процес виготовлення продукції. При поточному контролі здійснюється спостереження, оцінювання та регулювання ходу технологічного процесу. Наближення тих чи інших параметрів продукції до граничних значень свідчить про те, що у технологічному процесі часом можуть виникати проблеми. У цьому випадку слід вживати відповідних заходів, які б запобігли виникненню браку.

З метою забезпечення високої якості продукції контрольні служби, а іноді і представники замовника здійснюють так званий "летючий" контроль усіх стадій виробництва, тобто контроль продукції або процесу, строк проведення якого не регламентований.

Винятково велику роль відіграє оперативний контроль за якістю продукції з боку майстрів, начальників цехів. Керівник, звичайно, не може контролювати все та замінити роботу контрольного персоналу та самоконтроль робітників. Тому він повинен вибрати невелику кількість найважливіших "точок" контролю робочих місць, операцій, видів продукції. Потрібно визначити також періодичність контролю. Мінімальна кількість найважливіших "точок" перевіряється щодня, а решта - щотижня, щодаки, раз у місяць або ще рідше. [6]

Контроль за якістю продукції та дотриманням технології здійснюється працівниками технічного контролю підприємства, які реалізують такі види контролю: якістю надходження на підприємство сировини, нагляд за правильністю її маркування, складування та зберігання; дотриманням установленої технології та правильності оформлення відповідної документації щодо якості продукції; якістю внутрішньої продукції (напівфабрикатів і заготовок) на відповідність їх галузевим стандартам, стандартам підприємства "Сумської біофабрики" і технічним умовам; якістю виробленої продукції на відповідність її державним, галузевим стандартам, технічним умовам і зразкам.

Соціальна ефективність високої якості продукції і послуг відбивається на стані всього суспільства, його окремих груп та осіб. Вона виражається в зміцненні відчуття власної гідності як споживачів, так і товаровиробників. Високий рівень способу життя є вищий прояв соціальної ефективності якості. У зв'язку з високою задоволеністю матеріальних і духовних потреб громадян та

їх груп на основі високої якості продукції, товарів і послуг істотно зростають практично всі компоненти безпеки, створюються умови для стабільності в суспільстві і стійкого розвитку.

Від товару до його характеристики – якості, від якості до потреб суспільства, – проводячи такі паралелі, можна встановити зв'язок між виробником та споживачем за допомогою лише одного – високої якості товару. А управління цією системою приводить до покращення та встановлення нових стандартів якості. Розв'язання будь-якої великої проблеми неможливе без ефективного управління, яке передбачає зосередження всієї уваги і сил на основному напрямі. Весь досвід і потенціал науки, техніки, промисловості, знання й уміння працюючого населення слід направити на розв'язання самої невідкладної проблеми – підвищення якості, що задовольняє споживачів, і відповідно створення конкурентоспроможних продукції і послуг. У сучасних умовах у першу чергу це залежить від істотного вдосконалення управління якістю продукції, яка нерозривно пов'язана з підвищенням ефективності всього виробництва. Поліпшення системи якості продукції є об'єктивною необхідністю в умовах ринкової економіки.

Висновки. Отже, ефективність виробництва завжди виражає відношення ефекту до витрат, здійснених на його отримання. Це означає, що визначення ефективності вимагає застосування методів кількісного аналізу і вимірювання, що припускає встановлення критерію економічної ефективності. Економічна ефективність виражається в підвищенні продуктивності праці. Таким чином, рівень управління якістю продукції є критерієм економічної ефективності виробництва. Чим вище управління якістю продукції, тим вище економічна ефективність витрат виробництва. Рівень економічної ефективності витрат і ресурсів як в масштабі всього виробництва, так і в окремих його галузях, залежить від вибору найвигіднішого варіанту виробництва того або іншого виду промислової продукції. Тому для успішного розвитку підприємства Сумської біологічної фабрики набувають правильні і точні методи визначення економічної ефективності засобів, що направляються на збільшення виробничих фондів, на технічне оснащення і вдосконалення організації виробництва, це породило систему методів оцінки ефективності управління.

Література

1. Бойцов В.В. Основы стандартизации. - М.: Изд-во стандартов, 1988.
2. Васильев В.О., Новиков В.О. Управление качеством та сертификация. Интернет Инженеринг. – К., 2002. – 416 с.
3. Величко О.М., Гало М., Дудич І.І., Молнар Ш.Б. Основы управления производством та качеством продукции. – Ужгород: УжНУ,

2001.

4. Величко О.М., Дудич І.І. Основи метрології, стандартизації та контролю якості. Навчально-методичний посібник. — Ужгород: Видав. центр УжДУ, 1998.
5. Едвард Демінг "Якість, продуктивність, конкурентоспроможність". — США, 1982.
6. Зимовець Г. О. Підходи до створення системи управління якістю промислових підприємств// Вісник економічної науки України, 2008 №1
7. Кардаш В.Я. Стандартизация и управление качеством. - К.: Вища школа, 1985.
8. Окрепилов В.В. Управление качеством: Учебник для вузов. — 2-е изд., пол. и перераб. — М.: ОАО «Издательство «Экономика», 2002. — 639 с.
9. Шаповал М.І. Менеджмент якості: підручник. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. — 475 с.

УДК 658.56

ПРОБЛЕМИ АУДИТУ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Бурнукіна О.А., Колеснікова І.В., Чеботарьов В.М.

В статті розглянуто стан та тенденції розвитку м'ясопереробних підприємств; виявлено ключові проблеми економічного та ефективного розвитку м'ясопереробної галузі; запропоновано шляхи підвищення якості за допомогою створення департаменту контролю якості виробленої продукції.

Постановка проблеми. В сучасних конкурентних умовах загострюється питання підвищення якості продукції. Важливість даного питання є актуальною для переробних підприємств.

Особливої актуальності проблема виробництва якісної продукції та якісної сировини набуває в умовах членства України у СОТ. Нові умови господарської діяльності переробних підприємств вимагають нових підходів до забезпечення якісної сировини для кінцевої продукції, змінюються стандарти та умови конкуренції на ринку. Ці питання безпосередньо стосуються підприємств м'ясної галузі та вимагають вирішення цих проблем власниками підприємств в цілому [4].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питання про ефективну діяльність м'ясопереробних підприємств в Україні відображаються в роботах П.Т. Саблука, О.В. Аристова, П.П. Руснака, Л.Е. Басовського, О. Ю. Родіонової та багатьох ін. економістів аграріїв [5-9]. Але, як виявив аналіз джерел літератури, бажаних результатів ефективності виробництва м'ясопереробних підприємств не знайдено. Тому питання про підвищення якості виробленої продукції у сучасних ринкових умовах вимагає подальшого дослідження і залишається актуальним на сьогодні.

Формування мети статті. Проаналізувавши сучасний стан розвитку та ефективності виробництва м'ясопереробних підприємств України, метою статті є виявлення ключових проблем розвитку, визначення основних напрямків подолання проблем виробництва якісної продукції та визначення перспективи створення на кожному м'ясопереробному підприємстві департаменту з контролю якості виробленої продукції на основі вивчення сучасного стану ринку.

Основний матеріал досліджень. В умовах високої конкуренції кожне виробниче підприємство виборує свого споживача. Але на сьогоднішній день завоювати прихильність споживачів дуже важко. Більшість з них стала дуже вибагливою та звертає увагу не на якість упаковки продукції, а на якість виробів, склад, вміст продукції ГМО, дату виготовлення та термін зберігання. Наявність багато виробничих підприємств, орієнтованих на збільшення прибутку, не ставлять за перше питання якість виготовленої продукції. Впроваджуючи нову продукцію, виробничі підприємства проводять частіше лише первинну перевірку якості та відповідності стандартам сертифікації. Але цього недостатньо [6, 10]. Якість

продукції — це найважливіший показник конкурентоспроможності підприємства. Якість продукції повинна проходити не тільки первинну, а й постійну та регулярну перевірку службою аудиторського контролю, в якій були б зацікавлені самі виробники.

За останні 10 років в Україні значно знизилася виробництво м'яса та м'ясних продуктів на 4 % в цілому. Так, виробництво з яловичини та телятини зменшилося на 30 %, з свинини — збільшилося на 90 %, з баранини — виросло на 14 %, з м'яса птиці та субпродукти — на 70 % покращилося, а виробництво ковбасних виробів — зросло лише на 20 %. Загалом, виробництво м'ясопереробних підприємств не в жахливому стані, але для подальшого розвитку треба постійно покращувати та вдосконалювати якість продукції [1, 3, 4].

В результаті досліджень було виявлено, що більшість виробничих м'ясопереробних підприємств Луганська та Луганської області не мають аудиторського контролю якості. Підприємства не володіють повною інформацією про стан зовнішнього середовища, не контролюють регулярно якість виробленої продукції, та, головне, не цікавляться зауваженнями споживачів. На думку автора, для зменшення ризику втрати частки обсягу реалізації продукції треба на кожному підприємстві впроваджувати департамент контролю якості. Звичайно, підприємство може скористатися послугами аудиторських служб, але це буде не ефективно та не дасть бажаних результатів. Зовнішній аудитор не володіє достатньою інформацією про діяльність підприємства, не контролює кількість браку, та взагалі не зацікавлений у покращенні якості виробленої продукції та збільшенні обсягу реалізованої продукції [9, 10].

Аудит, відповідно до визначення, даного в ДСТУ ISO 9000-2001, — це «систематичний, незалежний аналіз і задокументований процес отримання доказів аудиту (перевірки) і об'єктивного їх оцінювання з метою визначення ступеня виконання критеріїв аудиту (перевірки)».

Аудит якості проводиться для отримання повної картини роботи системи якості на підприємстві за певний період часу. Мета аудиту полягає в тому, щоб зібрати свідчення у формі «спостережень», які дозволять виявити невідповідності в процесах, продуктах та системі якості [7].

Основні завдання аудиту якості, як правило, полягають в наступному: визначити дію і результативність